

Український Католицький Університет
Інститут екуменічних студій

**ІДЕЯ ЦЕРКОВНОЇ ЄДНОСТІ В НАУКОВІЙ
СПАДЩИНІ ТА ПАСТИРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ
ЛЮБОМИРА ГУЗАРА**

Магістерська робота
студентки МПЕН
Вероніки Саврук

Науковий керівник:
Олег Турій, канд. іст. наук

Львів 2011

ЗМІСТ

ВСТУП	3
Розділ I. НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ І ПАСТИРСЬКЕ СЛУЖІННЯ	7
1.1. Життєвий шлях	12
1.2. Екуменічна спадщина митрополита Андрея Шептицького.....	25
1.3. Єдність Церкви як єдність з Богом	
Розділ II. ІСТОРИЧНІ ПІДСТАВИ ТА ЕКЛЕЗИОЛОГІЧНІ МОДЕЛІ ХРИСТІЯНСЬКОГО ЄДНАННЯ В УКРАЇНІ	34
2.1. Оцінка Берестейської унії	34
2.2. Патріархат як вияв помісності УГКЦ	42
2.3. Київська християнська традиція.....	49
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	73

ВСТУП

10 лютого 2011 року Любомир Гузар, предстоятель Української Греко-Католицької Церкви (УГКЦ) верховний архієпископ Києво-Галицький, якого в самій Церкві уважають і титулюють патріархом, оголосив про свій добровільний відхід з престолу. Цей безпрецедентний і відважний вчинок у черговий раз привернув увагу ширшої громадськості як до самої особи владики, так і до його богословських поглядів та церковно-громадської діяльності. Пішовши у відставку, Отець і Глава УГКЦ зробив заяву, яка для багатьох виявилася сенсацією: він вважає необхідним об'єднання всіх українських Церков. «Ми до цього не будемо повністю собою, поки не з'єднані з нашими православними братами, відновивши єдину Київську церкву», – пояснив свою позицію владика Гузар. Однак насправді, те, що для представників засобів суспільної комунікації видавалося сенсацією, складало стрижень і було сутністю усього його пастирського служіння, що ми й спробуємо розглянути у цій магістерській роботі.

Актуальність цієї теми очевидна, адже питання єдності Церков завжди було предметом гарячих дискусій серед християн. Історія розділення позицій починається від апостольських часів і проходить червоною ниткою через усі вселенські собори аж до наших днів. Таким чином, постають три істини: Божа правда і дві догматичні інтерпретації, піднесені людиною до рангу вірування. Очевидно, що згодом до того додаються гордість і амбіції поодиноких людей та їхніх груп підтримки; так узаконюється, оцерковлюється і догматизується розкол у Церкві ¹.

Христова Церква в Україні, відома з часів хрещення Русі як Київська митрополія, історично виростала з візантійської традиції, органічно поєднаної з кирило-мефодіївською спадщиною та автохтонною культурою ². Внаслідок багатьох причин та під впливом різних чинників українські християни стали конфесійно розділеними й непримиренними.

¹ Димид М. Віра Київської Церкви – в єдиному евхаристійному жертвоприношенні // Патріархат // <http://www.patriyarkhat.org.ua/ukr/authors/article;202/>

² Концепція екуменічної позиції Української Греко-Католицької Церкви // http://risu.org.ua/ua/library/periodicals/lis/lis_2000/lis_00_07/34346/

Усвідомлюючи свою відповідальність, УГКЦ пропонує власне бачення шляхів, якими вона має намір іти до зближення, примирення і єднання досі поділених Церков-сестер, спадкоємців духовної спадщини Київської Церкви.

Метою нашого дослідження є простежити формування ідеї церковної єдності у науковій спадщині та пастирській діяльності Любомира Гузара.

Реалізація цієї мети передбачає виконання таких **завдань**:

- дослідити духовну, загальнолюдську, національну, соціальну, особистісно-індивідуальну мотивацію діяльності Любомира Гузара;
- простежити шляхи формування ідеї єдності в середовищі УГКЦ, зокрема як Любомир Гузар аналізує та реалізує екуменічні ідеї митрополита Андрея Шептицького;
- виокремити основну проблематику єдності Церков київської християнської традиції;
- дослідити питання помісності та патріархату УГКЦ як один із кроків до формування єдності;
- визначити роль і місце київської християнської традиції у формуванні моделі єдності Українських церков;
- визначити перспективи розвитку ідеї єдності Церков київської християнської традиції в Україні.

Об'єктом нашого дослідження є наукова спадщина Любомира Гузара, а також пастирські послання єпископів УГКЦ (2001-2011рр.). Також об'єктом нашого дослідження є пастирська діяльність Любомира Гузара як глави Української Греко-католицької Церкви (2001-2011рр.).

Предметом дослідження – є ідея церковної єдності церков київської християнської традиції, засоби вираження тенденцій утвердження спільних християнських цінностей, зокрема, у контексті єдності, та їх практичне впровадження у повсякденну етику Церкви, людини, нації.

Джерельна база дослідження. В основу нашого дослідження лягли першоджерела, а саме наукові праці й статті Любомира Гузара, та інтерв'ю з ним, окрім того ми досліджували документи Української Греко-католицької Церкви, зокрема соціально зорієнтовані документи УГКЦ (2001-2008рр.). В роботі також використано широкий науково-публіцистичний критичний матеріал, присвячений аналізу наукової та пастирської діяльності Любомира Гузара, зокрема роботи Антуана Аржаковського, Андрія Юраша, Ігоря Сkochиляса, Андрія Михалейка, Бориса Гудзяка та інших дослідників.

До дослідження проблематики церковної єдності зверталось багато істориків, богословів, науковців, церковних ієрархів. Однак ідея єдності церков київської християнської традиції виникла відносно недавно, тож в Україні почали говорити про тяглість цієї традиції та спільну спадщину. Тому дослідники та науковці звертаються до джерел дослідження цієї тематики – зокрема питання місії Східних католицьких церков у сучасному екуменічному діалозі. Дослідниками цієї проблематики, праці яких лягли в основу нашого дослідження, є Борис Гудзяк, Юрій Аввакумов, Софія Сенік, Мирон Бендик, Михайло Димид та інші.

Методикою дослідження є історико-порівняльний аналіз, психологічний, біографічний, ідейно-естетичний аналіз та логічний аналіз, у роботі також присутні описовий та структурні методи.

Наукова новизна одержаних результатів. У роботі вперше цілісно досліджено наукову та пастирську спадщину Любомира Гузара, яка стосується ідеї церковної єдності, а також синодальні листи єпископів УГКЦ 2001-2011 років. Під кутом зору християно-центричності, зроблено спробу нового концептуально-аналітичного підходу до ідеї єдності християнських церков на основі спільної київської християнської традиції.

Структура та обсяг роботи. Мета і завдання дослідження, його концепція визначили структуру магістерської роботи. Робота «Ідея церковної єдності в науковій спадщині та пастирській діяльності Любомира Гузара» складається із вступу, двох розділів, висновків та списку використаної літератури (42 позиції).

Перший розділ ми присвятили дослідженню духовної та особистої мотивації Любомира Гузара у контексті пошуку моделей єдності церков. Також ми проаналізували ідеї єдності митрополита Андрея Шептицького, зокрема як їх бачив та втілював у своїй діяльності колишній Глава УГКЦ Любомир Гузар.

У другому розділі ми розглянули сам факт та наслідки укладення Берестейської Унії, а також висвітлили перспективи створення патріархату УГКЦ як один із кроків до єдності церков київської християнської традиції. Ми також розглянули тяглість київської християнської традиції, як спільну спадщину та підставу для єдності чотирьох гілок Київського християнства.

Практичне значення магістерської роботи зумовлене актуальністю теми дослідження. Йдеться про систематизацію ідей Любомира Гузара у контексті перспективи єдності церков, зокрема церков київської християнської традиції, виокремлення бачення патріархом самодостатності українського християнства та виокремлення конкретних практичних кроків на шляху до єдності.